

Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes

Informe sobre la llengua valenciana i propostes de revalencianisació

REAL ACADEMIA DE
CULTURA VALENCIANA

REAL ACADÈMIA DE CULTURA VALENCIANA

Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes

Informe sobre la llengua valenciana i propostes de revalencianisació

REAL ACADÈMIA DE
CULTURA VALENCIANA

València 2012

Informe sobre la llengua valenciana i propostes de revalencianisació

El valencià utilitzat en l'Administració Pública, els seus mitjans de comunicació i l'ensenyança, segueix un criteri de convergència en el català, seguint el “*Dictamen*” i la *Gramàtica normativa valenciana* de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua¹; per això la Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes de la RACV reitera lo que expongué la nostra RACV el 14-02-2005 sobre el “*Dictamen*” i recorda el preàmbul de la llei de creació de la AVL² quan diu: “*L'ent (AVL) es basarà en la tradició lexicogràfica i lliterària i la realitat llingüística genuïna valenciana*”³.

La llei de creació no podia ser més clara, la nostra tradició lexicogràfica escomença en el *Llibre de Concordances* de Jaume March de 1371 o el *Liber elegantiarum* de Joan Esteve de 1489, passant per les obres lexicogràfiques de Carles Ros (1703-1773), Manuel Joaquim Sanelo (1760-1827) –ya en el segle XIX– les de Josep Escrig i Martínez, Constantí Llombart, Joaquim Martí Gadea –a cavall entre el segle XIX i el XX– Josep Nebot i Pérez –a principis del XX– les del filòleg Lluís Fullana i Mira, per nomenar-ne a soles uns quants.

Venim observant que es tenen en conte les obres lexicogràfiques més recents de Francesc Ferrer Pastor⁴, el diccionari Galmar⁵, el *Vocabulari Fonamental* d'Enric Valor i sobretot el *Diccionari de la Llengua Catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans i el *Diccionari Valencià* de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana⁶; però constatem que s'ignoren les obres lexicogràfiques d'entitats valencianes com Lo Rat

1 El dictamen de la AVL sobre la llengua proposava “*utilitzar un model de llengua convergent*”, i en l'introducció a la gramàtica de la AVL s'afirma que: “*La Gramàtica normativa valenciana vol ser una contribució de l'AVL al procés de construcció d'un model de llengua convergent amb la resta de modalitats de l'idioma comú*”. Pàg 14.

2 Llei 7/1998, de 6 de setembre, de la Generalitat Valenciana, de Creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua 1998/7973.

3 En el document fet públic per la RACV el 14-02-2005 titulat “*Resposta de la RACV al Dictamen de la AVL sobre la llengua valenciana*” es digué que: “*...el criteri de “convergència” va directament contra la lletra i l'esperit de la Llei de creació de la AVL quan dispon que l'Acadèmia: “es basarà en la tradició lexicogràfica i literària i la realitat lingüística genuïna valenciana”. El concepte “genuí” significa propi o característic i és totalment incompatible en el concepte “convergent”. Fer una normativa baix un criteri de “convergència” o “divergència” és fer-la des d'un punt de vista extra-llingüístic, no científic i inacceptable, més encara si esta normativa està guiada per uns interessos particulars i polítics que no responen a la tradició històrica ni a la voluntat majoritària dels valencians, arrellegada en l'Estatut d' Autonomia*”.

4 F. Ferrer Pastor copiava servilment els diccionaris catalans a l'hora d'elaborar els seus diccionaris, sense fer estudis previs o arrellegues lexicogràfiques.

5 Jordi Colomina, acadèmic de la AVL, en el seu llibre *Els valencians i la llengua normativa*, diu d'estos diccionaris: “*catalanitzants: el més radical és GALMAR, que en 11 de 15 mots es decanta per la sola forma catalana i només en tres casos admet en segon lloc la forma valenciana. Molt semblant és el criteri de F. Ferrer Pastor*”.

6 Este diccionari, editat per la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana és una mala còpia del *Diccionari de la Llengua Catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans, dirigida pel funcionari de la Generalitat Valenciana Josep Lacreu, que copia entrades, definicions, exemples i errors del diccionari català.

Penat, la Real Acadèmia de Cultura Valenciana⁷, València 2000, Grup d'Acció Valencianista i tantes atres que, des de fa molt de temps i durant moments històrics adversos a la llengua, han treballat i treballen per la llengua valenciana i segueixen un criteri d'estricta valencianitat llingüística. També observem que hi ha més interès per introduir la fonètica, la sintaxis, la morfologia verbal i nominal, l'ortografia i el lèxic catalans, seguint uns criteris prescriptius, que per recuperar i potenciar les formes valencianes –moltes d'elles clàssiques– o el lèxic patrimonial i tradicional valencià, pel qual no fan absolutament res.

Sobre la “*tradició lliterària*” observem que els clàssics valencians (Arnau de Vilanova, Proxita, Arnau March, Pere March, Joanot Martorell, Jordi De Sant Jordi, Ausias March, Isabel de Villena, Antoni Canals, Jaume Roig, Roïç de Corella, Bernat Fenollar, Joan Moreno, Narcís Vinyoles, Jaume Gaçull...) es tenen en conte per a justificar l'us d'arcaïsmes en la llengua normativa si estos són convergents en el català, pero mai quan els clàssics valencians utilisen les formes genuïnes valencianes diferencials que hui formen part de “*la realitat llingüística genuïna valenciana*”.

Per esta camí la llengua normativa es separa cada volta més de la realitat llingüística valenciana i de la llengua viva i usual, per a acostar-se a una atra realitat llingüística que no és la nostra, cosa que en res beneficia al valencià ni als valencians. D'esta manera és difícil superar “*el conflicte esterilizador que es perpetua entre nosatres Un conflicte sobre el nom, la naturalea i la normativa de la llengua pròpia dels valencians que impeditx la salut d'esta i que acumula les dificultats en el procés de recuperació de la llengua que nos hauria d'identificar com a valencians, en conte de separar-nos*”, com diu el preàmbul de la llei adés citada.

En qüestions llingüístiques s'ha de tindre en conte sempre la voluntat majoritària dels valencians, la tradició històrica i una llei orgànica superior com és l'Estatut d'Autonomia, que parla d'idioma valencià, nom oficial que rep la nostra llengua en l'Estatut, i que impeditx que se'l pugua denominar d'una atra manera (vejau anex I “*El nom històric de la llengua valenciana*” i anex II “*Informe de la Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes de la RACV sobre l'idioma valencià, sollicitat pel Tribunal Suprem*”).

Per a un consens i recuperació de la llengua s'han de tindre en conte les propostes fetes per esta real institució i diversos sectors de la societat valenciana com ara el “*Manifest dels ciutadans i ciutadanes sobre la llengua valenciana*” (vejau anex III) dirigit al Govern de la Generalitat i a la AVL el 30/03/2004, a on es descriu la naturalea del valencià i es propon una normativa valenciana, que un ample sector de la nostra societat desija.

7 L'acadèmic de la AVL Jordi Colomina en la seua obra adés citada diu del *Diccionari Valencià-Castellà / Castellà-Valencià* de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana de 1993: “*El vocabulari més ambiciós pel que fa a la variació sinonímica és, sens dubte, el de l'Acadèmia (RACV)*” (pàg. 165). Més avant referint-se ad este mateix diccionari diu: “*Esforç malaguanyat. El que podria haver estat el millor vocabulari valencià de tots els temps, restarà com a obra només útil als estudiosos de la llengua....*” el motiu d'este bandejament, segons Colomina, és “*adoptar una grafia “separatista”.*” (pàg.169).

La Real Acadèmia de Cultura Valenciana (Fundació Pública que des de 1915 ve dedicant-se a l'estudi i normalisació del valencià i a la cultura valenciana en tots els seus camps) conta en molts i diversos treballs sobre el valencià, i els aporta per a que es tinguen en conte en qualsevol debat llingüístic (vegeu annex IV “*Decàleg presentat per la RACV a la AVL*” del 02/06/2004).

Defenem una llengua valenciana en este nom i una normativa pròpia i diferenciada i no estem d'acort en adoptar per al valencià l'ortografia catalana, en l'unitat llingüística en el català, ni en un model de llengua convergent en ell (vegeu annex V “*Resposta de la RACV al dictamen de la AVL sobre la llengua valenciana*” de 14/02/2005).

Amples sectors de la societat valenciana també defenen una llengua valenciana diferenciada, pero este sentiment no es veu plasmat en la *Gramàtica normativa valenciana* de la AVL del 2006. La RACV analisà esta gramàtica i feu pública la seua opinió (vegeu annex VIII “*Informe de la Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes de la RACV sobre la Gramàtica Normativa Valenciana de la AVL*”).

En definitiva no s'ha resolt el conflicte llingüístic valencià, la nostra llengua ara és tractada com un dialecte o variant coloquial sense ortografia pròpia, es prenen com a cultes i estàndarts les formes alienes, i no es tenen en conte les nostres postures o criteris llingüístics i filològics que pretenen dignificar-la i retornar-li la categoria de llengua.

Per a exposar la realitat llingüística valenciana, la Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes de la RACV vol donar unes orientacions, reiterant-nos en la defensa dels nostres criteris de valencianitat llingüística, exposats en el “*Manifest de ciutadans i ciutadanes sobre la llengua valenciana*” (annex III) i oferir un llistat, a manera d'exemple, d'alguns catalanismes innecessaris i ja usuals en la llengua normativa oficial, que s'han de substituir per les formes genuïnes valencianes, més encara quan alguns d'ells són castellanismes en el català, galicismes o simples variants o innovacions caprichoses sense tradició clàssica. Totes estes formes han seguit extretes de la llengua utilitzada en l'Administració Pública, els mitjans de comunicació públics i els centres d'ensenyança valencians. De fet totes apareixen en el *Diccionari Valencià* de la Conselleria d'Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana i voldríem, per a anar superant el conflicte, que no aparegueren en el futur diccionari de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

Si volem que la normalisació del valencià siga una realitat i tinga èxit, és fonamental que els parlants s'identifiquen en la llengua estàndart i per ad això s'han d'utilitzar les formes que són d'us normal entre els parlants. És molt negatiu per al procés de normalisació del valencià utilitzar les formes no valencianes, perquè açò va contra l'autoestima de la pròpia llengua i l'identificació que ha de sentir el parlant per a incorporar-se a un procés de dignificació i normalisació de l'idioma propi.

Açò no és nou, ja en 1934 Josep Giner, inclús sent partidari de l'anexió llingüística del valencià al català, publicà en *El Camí* el 14/04/1934 un article titulat “*Sinònims dins la nostra llengua*” (anex VI), a on exponia en una columna la forma valenciana i en l'altra la catalana i aconsellava l'us de la forma valenciana en estes paraules: “*Hi ha dins la nostra llengua mots valencians idiomàtics que són bandejats sistemàticament, de fet, pel català de Barcelona, el qual empra en compte seu mots inconeguts en valencià. La feina dels escriptors valencians és fer prevaldre el lèxic idiomàtic valencià*”, puix ja en aquell moment detectà el perill que corrien les formes valencianes de desaparèixer. L'article de Josep Giner segueix vigent a hores d'ara (vegeu anex VI), de fet el llistat que ara aportem és una ampliació d'aquell, lo que demostra que l'acceptació per una part d'alguns escriptors valencians de les normes de 1932 –en realitat de l'ortografia catalana– fon l'inici d'una catalanisació llingüística més profunda que afecta al lèxic, la fonètica, la morfologia verbal i nominal o la sintaxis. A l'igual que feu Josep Giner en 1934 hui proponem que prevalga el lèxic valencià i s'eliminen de la llengua normativa oficial els catalanismes innecessaris.

El resultat d'este procés que venim patint des de 1932, és la desaparició progressiva del valencià de la vida pública baix el ròtol de català; tant s'han bandejat de la llengua normativa les formes valencianes a nivell lèxic, morfològic i sintàctic, substituint-les per les catalanes, que ja no cal una versió valenciana perquè coincidix en un alt percentatge en la catalana. El resultat que venim detectant és que moltes institucions, com ara alguns ministeris, o empreses públiques i privades ja no oferixen una versió en valencià i únicament existix l'opció catalana o, fugint del conflicte, només s'expressen en castellà. Si esta tendència segueix aixina el valencià i les seues característiques llingüístiques genuïnes desapareixeran per complet de la vida pública.

Per a consultar qualsevol qüestió sobre estos vocables aconsellem acudir al *Diccionari General de la Llengua Valenciana* de la RACV.

<http://diccionari.llenguavalenciana.com>

CATALANISMES

/

FORMES GENUÏNES VALENCIANES

a Castelló, a Ibi, a França...

a més a més

abraçada

aconseguir

acudit (en castellà *chiste*)

adagi (en castellà *adagio*, *sentencia*)

adreça

aeri

afers

agafar al vol

aixecar

aixoplugar

albergínia

aleshores

alfàbrega

alliberar

allunyar

almirall

alto

altre, altra, altres

alzina

amb

ambdós

amuntegar

anàlisi (femení)

andana (en castellà *andén*)

antiguitat

apallissar

aparell (en castellà *aparato*)

aplegar-se

apropar-se

aquest, aquesta, aquestos, aquestes

arada

arc iris

arronsar

article

arxipèlag

assabentar

assaig

assajar

assassí, assassinar, assassinat

assolellat

assolir

en Castelló, en Ibi, en França

ademés

abraç

conseguir

succeït

adage

domicili, direcció, senyes

aéreu

assunts, quefers

empomar

alçar

soplujar

albargina

llavors

alfàbega

lliberar

alluntar

almirant

alt (orde de parar)

atre, atra, atres

carrasca

en

abdós, els dos, les dos

amontonar

anàlisis (masculí)

moll (*andana* per a *desván* en castellà)

antiguetat

colpejar, abatanar

aparat (i *aparell* per a *aparejo* en castellà)

juntar-se, congregar-se

acostar-se

est, esta, estos, estes

aladre

arc de sant Martí

arropir

artícul

archipèlec

fer saber, informar

ensaig

ensajar

assessí, assessinar, assessinat

solejat

aplegar, aconseguir

assumpte	assunt
aterrar (un avió)	aterrar (un avió)
atur	desocupació
aturar	parar
aturat	desocupat
avaluar,valuació	avaluar,valuació
avantatge	ventaja
avaria	averia
avi, àvia	yayo, yaya
aviat	pronte, enjorn
avui	hui
bàlsam	bàlsem
Bàrbara	Bàrbera
barret (en castellà <i>sombrero</i>)	capell
baster	corregger
bellesa	bellea
bescanviar (en castellà <i>canjear</i>)	baratar, descanviar
bigoti	bigot
bilió	billó
bitlles	birles
bitllet	billet
bogeria (en castellà <i>locura</i>)	folia
boig (en castellà <i>loco</i>)	foll
bombeta (en castellà <i>bombilla</i>)	pera, pereta
bonítol (en castellà <i>bonito peix</i>)	bonyítol
borni	tòrt
burgès, burgesia	burgués, burguesia
butlletí	bolletí
calçat (en castellà <i>calzado</i>)	calcer
camamilla	camamirla
càmera	càmara
campió, campionat	campeó, campionat
canyella	canella
cap de setmana	la fi de semana
capítol	capítul
carota (en castellà <i>careta</i>)	caraceta
cartró	cartó
càstig	castic
cementiri	cementeri
cercar	buscar
cinema	cine
cinqué	quint
claredat	claritat
clatell	bascoll
claveguera	aigüera, cloaca

clavegueram	aigüeral
clavegueró	albelló, androna
codi	còdic
còdol	cudol
cofoi	desvanit
cognom (en castellà <i>apellido</i>)	llinage
col.legi	colege
company	companyó
coneixement	coneiximent
contrada	lloc
conversa	raonada, conversació
cop	colp
cop d'ull	ullada
cop de cap	cabotada
cop de puny	punyada
crisi	crisis
cristall, cristaller, cristalleria	crystal, cristaler, cristaleria
croada, croat	creuada, creuat
crosses	closses
cuir	cuero
culte	cult
cura	conte, atenció
cursa de toros, de motos...	correguda de bous, de motos...
dada (castellà <i>dato</i>)	senya
defensar	defendre
desar	alçar (guardar)
desemparat	desamparat
desenvolupament	desenroll
desenvolupar	desenrollar
desnonament (en castellà <i>desahucio</i>)	desfiduciamment
desnonar (en castellà <i>desahuciar</i>)	desfiduciar
destinació	destí
dinou	dèneu
dipòsit, dipositar	depòsit, depositar
disfressa, disfressar	disfràs, disfrassar
disset	dèssset
diumenge	dumenge
divorci	divorç
divuit	díhuit
dofi	galfí
doncs	puix
duana	aduana
dues (adjectiu num. femení)	dos (adjectiu num. masculí i femení)
edat mèdia	edat mija
efa, ela, ema, ena, erra,...	e fe, ele, eme, ene, erre...

eina	aïna, ferramenta
eixebrat	destarifat
eixerit	espavilat
el que fem, el millor...	lo que fem, lo millor
Empar	Ampar
empassar-se	engolir
empenta, empentar	espenta, espentar
emplenar	omplir, reomplir
encongir	encollir
endavant	avant
enfonsar, enfonsament...	afonar, afonament...
enganxar	apegar, adherir
enganxós	apegalós
enlairar-se (un avió)	envolar-se (un avió)
ens	ent
ensenyament	ensenyança
ensinistrar	adestrar
ensinistrament	adestrament
esbargir	esplayar, solaçar, escampar
esbarjo	esplai, solaç
esborrar	borrar
escalfar, escalfador...	calfar, calfador...
escarafalls (en castellà <i>aspavientos</i>)	esparaments
escarola	endívia
escletxa	clavill, badall
escó	escan
escombra	granera
escombrar	agranar
escombraire	femater
escombraries	fem
escorpí	alacrà
escuradents (en castellà <i>palillo</i>)	furgadents
esdeveniment	succés, acontenyiment
esgotar	agotar
esllavissada, esllavisar	solsida, solsir
esmorzar	almorzar
espectacle	espectàcul
esport	deport
esportista	deportiste
esportiu	deportiu
espurna	purna
esquirol (en castellà <i>ardilla</i>)	farda
estalviar (diners en el banc)	aforrar
estalvis	aforros
estimar	voler (amar)

estona	moment, temps
estrella	estrela
estri	atifell, ferramenta, aïna
estripar	desbudellar
estruç	esturç
exemple	eixemple
exercici	eixercici
exèrcit	eixèrcit
façana	frontera (d'un edifici)
falguera	falaguera
fàstic	oix
fastigós	oixós
feina, feiner...	faena, faener
feredat	fredat
ferotge	feroç
focus	foc
forquilla	forqueta
garatge	garaig
gasiu	agarrat, ronyós.
gasosa	llimonada
gegant	jagant
gelós, gelosia	celós, cels
gener	giner
gerd (en castellà <i>frambuesa</i>)	mora roja
gerdera (en castellà <i>frambueso</i>)	cordonera
gespa	herba
gimnàs	gimnasi
glaç	gèl
globus	bufa / globo
graó	escaló
gratacel	rascacels
gripau	renoc
gual (en castellà <i>vado</i>)	guau
guineu	rabosa
habitatge	vivenda
heura (en castellà <i>hiedra</i>)	hedra
hisenda	facenda
hivernacle	hivernàcul
infermer, infermeria	enfermer, enfermeria
joguina	joguet
jonc	junc
judici	juí
la resta (en castellà <i>el resto</i>)	el restant
legislar	llegislar
legítim	llegítim

liberal, liberalisme...	lliberal, lliberalisme...
lingüista, lingüística...	l·lingüiste, l·lingüística...
línia	línea
literatura, literari...	l·literatura, l·literari...
litre	litro
llaminer	llépol
llauna	llanda
llençar	llançar, enrefilar
lletsó	l·licsó
lleuger	l·lauger
lliurament	entrega
lliurar	entregar
llombrígol	melic
lloro	loro
llotja	llonja
llum (el)	llàntia (la)
llumí	misto
lluny	llunt
llunyà	lluntà
lògic, lògicament...	llògic, llògicament...
luxe	lux
maduixa	fraula
magatzem	almagasén
magatzemar	almagasenar
malgrat	no obstant, a pesar de
malson	malensomi
marxar	anar-se'n
màscara	màixquera
matalàs	matalap
medi ambient	mig ambient
medieval	migeval
mediterrani, mediterrània	mediterràneu, mediterrànea
meitat	mitat
melmelada	melada, confitura
mena	classe, espècie
mentida	mentira
mentider	mentirós
mentre	mentrimentres, mentres
meravella, meravellós	maravella, meravellós
mesa electoral, mesa de les Corts...	taula electoral, taula de les Corts...
mesura	mida
metall	metal
mètode	método
metre	metro
meva, teva, seva, meves...	meua, teua, seua, meues...

mica	poc, miqueta
milió, milionari...	milló, millonari...
mite	mit
mitges	calces
mitjana (la nota mitjana)	mija (la nota mija)
mitjans de comunicació	mijos de comunicació
mode	modo
molsa (en castellà <i>musgo</i>)	verdet
mongeta	fesol
monstre	mònstruo
mossegada	mòs
murtra	murta
naixement, creixement...	naiximent, creiximent...
natges	anques, galtes del cul
nàufrag	nàufrec
navalla, navallada	navaixa, navaixada
néixer	nàixer
nen, nena	chiquet, chiqueta
nínxol (en castellà <i>nicho</i>)	caseta
noblesa	noblea
nombre	número
nombrós	numerós, quantiós
nord-americanà	nortamericà
nosaltres	nosatres, nosatros
nus	nuc
nuvi, núvia	nóvio, nóvia
oi	oix
oida	oït, orella
oncle	tio
ordre	orde
òrgan (en castellà <i>órgano</i>)	orgue
origen	orige
os	orso
osca	mossa
pallissa	tana
papallona	palometa
parpella, parpelleig, parpellejar	parpall, parpalleig, parpallejar
penedir-se	arrepenerdir-se
penya-segat	riscle
peresa	perea
peresós	pereós
perruca	peluca
perruqueria, perruquer	peluqueria, peluquer
petit	chicotet
petó	bes

peülla (en castellà <i>pezuña</i>)	piteu, pujola
plànol (d'un edifici)	pla
poruc	poregós
préssec	bresquilla
presseguer	bresquillera
prestatge (en castellà <i>estante</i>)	lleixa
préstec	préstam
presumpte	presunt
preveure	prevore
proper	pròxim, vinent o que ve
quadre	quadro
queixal	quixal
queixal del seny	quixal de l'enteniment
quilòmetre	quilómetro
Rafael	Rafel
rauxa	ramalada, estufit
recer	racer, redòs
recollida	arreplega, arreplegada
recollir	arreplegar
reial	real
rellotge	rellonge
rellotger	rellonger
rellotgeria	rellongeria
rentadora (màquina de llavar)	llavadora
rentaplats, rentacotxes	llavaplats, llavacoches
rentar	llavar
restoll, rostoll	rastoll
riquesa	riquea
robatori	furt
ruixat	arruixó, ramassada
rusc (en castellà <i>colmena</i>)	gayola, baso
sa i estalvi (en castellà <i>sano y salvo</i>)	sà i segur
saba (en castellà <i>savia</i>)	llacor
safata (en castellà <i>bandeja</i>)	platera, plata
salconduït	salvoconducte
saviesa	sabuderia
seguici	sèquit, acompanyament
seguretat	seguritat
seixanta	xixanta
sencer	sancer
senderi	trellat, juí, enteniment
sergent	sargent
seriós	sério
seriosament	sériament
serrell (en castellà <i>flequillo</i>)	frangeta

servei
seté
setmana
seure's
síndria
soltar
solter
sorra
sortida, sortir
sota
suport
tarannà (en castellà *talante*)
tarda (en castellà *tarde*)
tardor
tardorenc
tarongina
tauró
taüt
tempesta
temps (climatològic)
tenir
termini
til.ler, tell (arbre de la tila)
tipus
titella (en castellà *marioneta*)
títol
tona
torn (castellà *turno*)
tornavís
tots plegats
tramoista
tresor, tresorer, tresoreria
treure
treva
trigar
triomf
tron (en castellà *trono*)
trucar
ullal (en castellà *colmillo*)
umbracle
us (no us detingueu)
vacances
vaga
vaguista
vas

servici
sèptim
semana
assentar-se
meló d'Alger
amollar
fadrí
arena
eixida, eixir
baix, devall
soport
clim
vesprada
primavera d'hivern, autumne
autumnal
nafa, flor del taronger
taburó
ataüt
tempestat, tormenta
orage
tindre
terme, determini
tillol
tipo, classe, manera
títaro, porrito, perichinela
títul
tonellada
tanda
desentornellador
tots junts
tramoyiste
tesor, tresorer, tresoreria
traure
treua
tardar
triumf
tro
tocar, telefonejar
clau
umbràcul
vos (no vos detingau)
vacacions
folga
folguiste
got

vehicle	vehícul
venir	vindre
veritable	verdader
veure	vore
vianant	viandant
vidu, vidua	viudo, viuda
vímet (en castellà <i>mimbre</i>)	vímen
vosaltres	vosatres, vosatros
vuit, vuitanta	huit, huitanta
vuité	octau
xai	corder
xamfrà (en castellà <i>chaflán</i>)	cantonada
xarampió	pallola
xarxa	ret (pero eixàrcia, xàrcia per a <i>jarcia</i> en castellà)
xerrar	raonar, charrar
xifra	sifra
ximple	simple, mec, tararot
xiprer	ciprés
xocolata	chocolate
xuclar	chuplar

Recordem que esta és a soles una chicoteta mostra, pero suficient per a fer vore que la catalanisació lèxica del valencià afecta a tots els camps semàntics; desgraciadament el llistat podria ser moltíssim més extens. Algunes d'estes formes catalanes ya han segut bandejades per la AVL en la seua *Gramàtica Normativa Valenciana* i *Diccionari ortogràfic i de pronunciació del valencià*, pero la llengua de l'Administració, la RTVV i l'ensenyança o l'Universitat seguix utilisant-les, sense acatar l'autoritat normativa d'esta nova institució; inclús quan la AVL arreplega la forma catalana i la remet a la valenciana o accepta les dos, s'opta per la forma catalana. L'inèrcia de copiar sistemàticament i com a rutina la norma catalana a tots els nivells no ha amancat encara.

També s'ha de respectar a nivell fonètic i escrit la fonètica valenciana, més encara quan moltes formes catalanes són simples innovacions normatives caprichoses i sense tradició. En este sentit aportem el *Estàndart Oral Valencià*, aprovat per esta Secció el 07/11/2000 (vejau anex VII).

ACCENTUACIÓ CATALANA

aeròlit
Àtila
atmosfera (plana)
aurèola
autògraf
biògraf, fotògraf, fonògraf....
bèstia
congrès, aragonès...
Corts (en la *o* tancada)
diòptria
època
Etiòpia
fórmula
Himàlaya
intèrfon
medula (plana)
míssil
monòlit
oboè, oboé
olimpíada
osmosi
però
perquè (conjunció o raó)
què (pronom. Què dius?)
rèptil
rubèola
saxòfon
sèpia
sèquia
sèrie
telèfon
tènia
tèxtil
València

ACCENTUACIÓ VALENCIANA

aerolit (aguda)
Atila (plana)
atmòsfera
aureola (plana)
autógraf
biógraf, fotógraf, fonógraf...
béstia
congrés, aragonés...
Corts (en la *o* oberta)
dioptria (plana)
época
Etiopia (plana)
fòrmula
Himalaya (plana)
interfon (aguda)
mèdula
missil (aguda)
monolit (aguda)
oboe (plana)
olimpiada (plana)
òsmosis
pero (plana)
perqué (conjunció o raó)
qué (pronom. ¿Qué dius?)
reptil (aguda)
rubeola (plana)
saxofó
sèpia
séquia
série
teléfon
ténia
textil (aguda)
València

Sobre el topònim València vejam anex XI “*Consideracions sobre el topònim València*”. L'Ajuntament de València, ha acceptat recentment canviar el nostre topònim milenari i grafiar-lo segons la fonètica catalana, quan tots els sectors accepten que la seua fonètica és en *e* tancada: València.

Estem davant d'un fet absolutament inacceptable des del punt de vista filològic, i convençuts de que esta alteració no quedarà aixina i que tart o pronte s'impondrà la sensatea, la coherència i la ciència; este és un punt al que mai renunciarem i farem tot lo possible per a que el nostre topònim recupere la seua forma històrica.

Alvançant-nos a la pròxima edició del *Diccionari Valencià* de la AVL, esperem que la seua elaboració tinga en conte les nostres propostes i confiem en que no serà una còpia del *Diccionari de la Llengua Catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans de 1995, com ya es feu en el *Diccionari Valencià* de la Conselleria d'Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana, dirigit per Josep Lacreu. Des d'ací oferim desinteressadament a la AVL el *Diccionari General de la Llengua Valenciana* de la nostra institució, per a que el tinga en conte a l'hora d'elaborar el seu futur diccionari i l'oferim de manera gratuïta a tots els usuaris per mig d'internet en esta direcció:

<http://diccionari.llenguavalenciana.com>

També voldríem que es tinguera en conte tot lo que en este document es propon i els següents treballs realitzats per esta Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes de la RACV a l'hora d'elaborar el "Llibre d'estil", sollicitat a la AVL recentment pel President de la Generalitat, per a ser utilitat en l'Administració Pública, convençuts de que els ciutadans se sentiran més pròxims a l'Administració si s'identifiquen en la llengua que esta utilisa. Estos treballs són:

- .- *Diccionari General de la Llengua Valenciana*.
- .- *Diccionari Ortogràfic Valencià-Castellà/Castellà-Valencià*, que inclou una *onomàstica*, una *toponímia*, aixina com una *Ortografia Valenciana*.
- .- *Diccionari Valencià de Sinònims, Afins i Antònims*.
- .- *Criteris per a la flexió verbal de la llengua valenciana* (vejau anex IX).
- .- *Regles de les vocals e i o obertes i tancades en valencià* (vejau anex X).
- .- *Apunts toponímics* (vejau anex XII).
- .- *Estàndart Oral Valencià* (anex VII).
- .- *Corrector Ortogràfic Valencià*. <http://www.racv.es>

Per un atre costat, la Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes oferix a continuació dos llistats de formes sinònimes valencianes; ans de res hem d'aclarir que les formes que apareixen més avant són totes vàlides, tant la forma de la dreta com la de l'esquerra. No obstant, vist i constatat que la normativa oficial a soles utilisa les formes que apareixen en segon lloc, per ser coincidents en el català, la Secció ha pres l'acort de propondre reforçar i potenciar l'us de les formes que apareixen en primer lloc, alçant-les a la categoria de normatives en el cas de que no ho siguen, per dos motius fonamentals:

- 1.- Són formes genuïnes valencianes, pròpies i diferencials.
- 2.- La llengua normativa oficial, seguint un criteri de convergència en el català, les ignora sistemàticament i no les utilisa mai, per lo que es produïx un empobriment de la llengua i estes formes corren el perill de desaparéixer o de ser considerades dialectals, vulgars i no dignes de ser usades en la llengua estàndart o culta.

Els diccionaris de la RACV, tant el bilingüe com el general i en menor mida el de sinònims (este pel seu caràcter especial), ya han arreplegat tot el lèxic valencià i han donat preferència a les formes valencianes genuïnes, no cal arreplegar-les ara ací, pero este és un pas més per a potenciar les formes diferencials, aconsellant l'us d'unes formes quan hi ha vàries sinònimes o variants i una d'elles es compartix en el català o s'acosta ad ell.

Tots haurem de fer un esforç i un sacrifici, deixant a banda el natural afecte que tenim a formes que nos són entranyables, per a usar i potenciar les formes valencianes diferencials, estigmatizadas i condenades per la normativa convergent, sense oblidar mai les atres. D'esta forma potenciarem formes pròpies i enriqueirem la llengua usant unes formes que corren el perill de desaparéixer

En l'àmbit familiar hem de seguir usant les formes que nos siguen entranyables i d'us normal, pero haurem de potenciar a nivell escrit i formal les que proponem com a formes diferencials o genuïnes.

Este llistat és una mostra per a que es veja la filosofia que proponem, un llistat més complet anirà elaborant-lo la Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes de la RACV en les seues sessions de treball i anirà difonent-lo des de la pàgina web de la Secció; és dir, que anirem ampliant-lo, perque este –repetim– a soles és un chicotet eixemple.

L'us d'estos llistats no és nou, recordem l'article de Josep Giner de 1934 adés citat.

Llistat de formes genuïnes i diferencials valencianes recomanades per la Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes de la RACV

Està en primer lloc la forma recomanada o que s'ha de potenciar.

A on / on

A soles/ només, sols

Ababol / rosella

Abadejo / bacallar

Abegot (abella mascle) / abellot

Ací / aquí

Agarrar/ agafar

Aiguage, reixiu / rosada (pero rosada blanca)

Aixina / així

Albèrchic / alberge

Alcaduf / caduf, cadúfol, catúfol

Alçar / guardar

Alenall, alenador, alenader, respirall / respirador

Alenar / respirar

Alvanç / avanç

Alvançar / avançar

Amancar / mancar, minvar, disminuir

Anfòs / Alfons

Ans / abans

Antiu, antiua/ antic, antiga

Antropòfec / antropófac

Aplegar / arribar

A presa / de pressa

Arc de sant Martí / arc iris

Arnalt / Arnau

Arraïlar / arrelar

Arreplegar / recollir

Atall / drecera

Ausades / per supost, certament, en veritat, sobradament

Avear / acostumar

Bafar / entelar (en castellà *empañar*)

Bagassa / prostituta, puta

Barbarroja / pit roig (aucell)

Bot /salt

Botar / saltar

Brúfol / búfal

Cabrerot / abegot (de raïm), bagot

Cacherulo / milocha

Cada u / cadascú

Cagarnera / cadarnera
Cantitat / quantitat
Caramull / coromull
Carranc / cranc
Changlot / singlot
Clarió / guix (guix únicament el del sastre)
Coa / cua
Coç / guitza
Collada / quallada
Conquista / conquesta
Conquistar / conquerir
Corredor / passadiç
Correguda / Carrera (d'autos, de motos...)
Cuixot / pernil
Cuquello / cucuc (pardal)
Demoldre / demolir (pero demolició, demolidor)
Deprendre / aprendre
Desinquet / desinquiet
Devall / davall
Dins/ dintre
Dorat / daurat
Dur/ portar
Eixarop / xarop
Endur / emportar
Enguany / est any
Enrefilar / refilar, llançar
Escomençar / començar
Escopinyar/ escopir
Esòfec / esófac
Espàrec / espàrrec
Estómec / estómac
Facir / farcir
Favorir /afavorir
Figa palera / figa de pala
Figuera palera / figuera de pala
Fitora / trident
Follí, sollim, estalzí, estalsim / suja (follí es troba a soles en terres valencianes)
Forment / blat
Fumeral / chimenera
Furó, fogó, forigol, florí / sés
Gamell / camell
Gargamell /gorja
Gat cerval / Lynx, linx
Graniçol / graniç
Graniçolada / graniçada

Graniçolar / graniçar
Gronsa / tramuja (del molí)
Hi haure / hi haver
Iglésia / església
Inquet/ inquiet
Lladriguera, joquer / cau, jaç
Lletuga / encisam
Lletugar / encisamar
Llínea / llínia
Llomello / llom (peça de carn)
Lluminació / allumenament
Lluminar / allumenar
Lo, los / el, els. Potenciar lo, los, darrere de: tot, tots, en, per (tot lo sant dia, tots los dies, tot lo món, en lo carrer, per lo carrer)
Manco / menys
Marraixa / garrafa
Matalap / matalaf
Mentriments / mentrestant, mentres
Mitan / mijan
Moca/ medusa
Moixeta / esparver
Molló / fita
Mon, ton, son, ma, ta, sa, mes, tes, ses (Potenciar este formes sense forçar el seu us. Davant de parentius, vida, casa i en casos com “en son cas”, “en son dia”...)
Montanyar / duna
Necròfec / necrófac
Ninou / any nou
Nos / ens, 'ns (en tot cas i posició).
Obedir / obeir
Parança / trampa, parany
Parot, parotet / libèlula
Parpall / parpalla
Pastura / pasturage
Porga, porgar / purga , purgar
Postiça / castanyola
Puix / ya que
Purneig / borrim
Quet / quiet
Raïl / arrel (i derivats: arraïlador, arraïlada, arraïlament...)
Rellamp / llamp
Rellampegar, rellampar, rellampejar / llampar, llampegar
Rent, lleudo / llevat
Replanell / replà
Risclé / cingle
Roig / vermell

Rossegar / arrossegar
Sabuderia / sabiduria
Sabut / sabi
Salguera / salze
Sàndel / sàndal
Sangrantana / sargantana
Sarcòfec / sarcófac
Sendemà / l'endemà
Serena / sirena
Sigle / segle
Solsida / llau, allau
Supondre, expondre... / suposar, exposar
Tana / palissa
Tàpena/ tàpera
Tartuga / tortuga
Truja / tramuja (de la campana)
Unflar / inflar
Valdre / valer
Víncul / vincle
Volta, viage, camí / vegada

ANEXOS

ANEX I. El nom històric de la llengua valenciana.

ANEX II. Informe de la Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes de la RACV sobre l'idioma valencià, sol·licitat pel Tribunal Suprem.

ANEX III. Manifest dels ciutadans i ciutadanes sobre la llengua valenciana.

ANEX IV. Decàlec presentat per la RACV a la AVL.

ANEX V. Resposta de la RACV al dictamen de la AVL sobre la llengua valenciana.

ANEX VI. Sinònims dins la nostra llengua.

ANEX VII. Estàndart Oral Valencià.

ANEX VIII. Informe de la Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes de la RACV sobre la *Gramàtica Normativa Valenciana* de la AVL.

ANEX IX. Criteris per a la flexió verbal en llengua valenciana.

ANEX X. Regles de les vocals *e* i *o* obertes i tancades en valencià.

ANEX XI. Consideracions sobre el topònim *València*.

ANEX XII. Apunts Toponímics.

Esta relació d'Anexos es troben continguts en el CD que acompanya ad esta publicació, aixina com també estan disponibles en la pàgina web de la Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes: www.llenguavalenciana.com

REAL ACADEMIA DE
CULTURA VALENCIANA

AJUNTAMENT DE VALENCIA

